

CD KLASSIEK Concerten Johann Gottlieb & Carl Heinrich Graun

Muzikantenfamilies waren beslist geen uitzondering in de baroktijd. Musiceren was een broodwinning zoals een andere en familiale banden maakten het 'netwerken' in diverse streken makkelijk. Vandaag komt de familie Graun opnieuw in de belangstelling. Marcel Ponsele is met Il Gardellino al een tijdje met hen bezig. Maar ook in Frankfurt heeft men de Grauns opnieuw aan de boezem gedrukt. De Capella Academica Frankfurt legt zich toe op het bovenspitten en uitvoeren van hun composities.

De Grauns kwamen uit Wahrenbrück (in Brandenburgerland, Oost-Duitsland dus) en zowel violist Johann Gottlieb (1702-1771) als tenor en cellist Carl Heinrich (1703-1759) maakten het mooie weer aan het Pruisische hof in Potsdam. Frederik II, de 'grote Pruis', speelde zelf voortreffelijk dwarsfluit en zocht de fine fleur van de muzikanten bij elkaar voor zijn orkest. Bekend is dat Carl Philipp Emanuel Bach voor hem werkte.

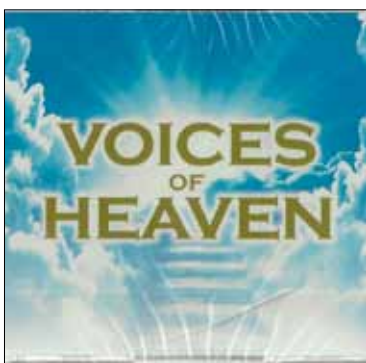
En dus ook de gebroeders Graun. Carl Heinrich was Frederiks *Hofkapellmeister* en droeg de verantwoordelijkheid voor de nieuw opgerichte opera aan Unter den Linden.

Carl Heinrich Graun componeerde zo'n dertig opera's, in een vloeiende 'moderne' stijl. Daarnaast schreef hij met Pruisische vlijt ook concerto's en kamermuziek, cantates en missen. Broerlief Johann Gottlieb, een leerling van de Italiaanse vioolmaestro Tartini, was dan weer *Konzertmeister* in het hoforkest. En ook hij componeerde veel muziek, alleen is het vaak bijzonder moeilijk die te onderscheiden van het werk van zijn wat bekendere broer. Daarom worden deze vlotte en nooit oppervlakkige concerto's ook meestal aan beide broers gezamenlijk toegeschreven.

Musicologen menen dat het *concerto* voor fagot en viool, met een heel mooi traag adagio, een generatie ouder is en met name aan Christoph Graupner (1683-1760) toe te schrijven valt. Hoe dan ook, dit zijn schoolvoorbeelden van de muziek uit de overgangstijd van de strenge barok naar de vroegklassieke periode. Fris en fluks gebracht door de Capella Academica Frankfurt laten ze ons prima horen wat het Pruisische hof muzikaal voorstelde aan het eind van de pruijken-tijd. (JC)

Johann Gottlieb Graun & Carl Heinrich Graun, *Concerti*, door de Capella Academica Frankfurt onder leiding van Petra Müllejans, CPO (distributie codex), CPO 777 321-2, 22,50 euro.

CD KLASSIEK Hemelse stemmen Meerdere artiesten

Recycleren is een modetrend die blijkbaar ook de platenlabels in zijn greep heeft gekregen. Deze *Voices of Heaven* omvat drie cd's en die bieden in totaal meer dan drie uur lang topmomenten van het religieuze gezongen repertoire. Natuurlijk zijn dit geen gloednieuwe opnames, maar werd ruim geselecteerd uit het bestaande aanbod van Virgin/EMI.

De stemmen zijn inderdaad 'hemels': ze behoren toe aan de contratenors Gérard Lesne, Philippe Jaroussky (eigenlijk een sopraan, want hij zingt zo hoog als een sopraan) en hun Canadese collega David Daniels. Voorts zijn er de sopranen Nathalie Dessay en Véronique Gens en de wereldster Barbara Hendrickx, naast de niet te klasseren maar verbluffende Soeur

Marie Keyrouz die de muziektraditie uit de melkietische geloofsgemeenschap van Libanon treffend vertolkt. Uiteraard kunnen zelfs hemelse stemmen niet geheel zonder begeleiding en die is er van een hele rist orkesten. Teveel om op te noemen.

Virgin Classics/EMI biedt een keurige wandeling door de tuin van de kerkmuziek. Ons worden Byzantijnse en gregoriaanse gezangen voorgeschoteld, er is aandacht voor polyfonie en barok, en via Schubert en Mendelssohn komen zelfs Samuel Barber (met zijn machtig *Agnus Dei*), de vespers van Rachmaninov alsook de bekende nummers van Fauré, Gounod, Taverner en Pärt aan bod. De drie cd's vormen min of meer thematische gehelen waarbij de eerste vooral oud en heel nieuw bijeenbrengt, de tweede helemaal gewijd is aan het Italiaanse repertoire en de derde het beste biedt van Bach, Händel, Haydn, Mozart, Schubert. Echte smaakmakers, die het hele gamma van menselijke gevoelens bestrijken, van innige vreugde tot het hevigste verdriet. (JC)

Voices of Heaven, 3 cd's, meerdere uitvoerders, Virgin Classics/EMI (distributie EMI), 5099 327015 2 4, 22,50 euro.

BOEK GESCHIEDENIS Dwars door de sixties Domein Bokrijk vzw

Sinds kort heeft het Limburgse Openluchtmuseum Bokrijk er een nieuw themageeelte bij. Je krijgt er een paspoort uit de jaren 1960 uitgereikt en je neemt de identiteit aan van een verzekeringsagent, een stewardess of een gastarbeider van toen. Het betreft een aanbod voor wie de jaren 1960 meemaakte en ze mist, zowel als voor wie de periode gemist heeft en ze graag wil meemaken.

Het boek *Terug naar de Sixties* hoort bij de tentoonstelling. Zeventien

hoofdstukken bespreken de verschillende aspecten van het leven, van interieur en gastronomie tot politiek en godsdienst. Telkens komt er een bekende Vlaming aan het woord die jong was in de *sixties*. Pierre Wynants, chef-kok op rust van de *Comme Chez Soi*, geeft bijvoorbeeld een paar recepten uit de oude doos en wielerslegende Eddy Merckx vertelt over de zware fiets waarmee hij in 1963 wereldkampioen werd. Ook mgr. Luc Van Looy, de bisschop van Gent, blikt terug op zijn studententijd. „We voetbalden buiten het klooster, tegen de paters scheutisten. We hadden zelfs bereikt dat we in overalls mochten spelen – die soutane mocht weg”, vertelt hij. „Ik speelde ook mee in de fanfare van het dorp. Dit was de sfeer die rond het Tweede Vaticaans Concilie hing en het was zonder twijfel een heel mooie periode.”

Uiteraard is het hele boek ook vormgegeven in de stijl van de jaren 1960. Die voelt vandaag heel vertrouwd aan, want de *sixties* zijn in onze hedendaagse cultuur he-

lemaal terug. Vooral in de hoofdstukken over mode, muziek en interieur is dat heel erg duidelijk.

Terug naar de Sixties is erg informatief. Zeker over het dagelijkse leven van mensen toen, minder over wat er in de wereld gebeurde. Vooral is het echter een snuisterboek, even kleurrijk en vrolijk als de swingende *sixties*. (JVH)

Sofie Vanherpe, Sarah Devos & Domein Bokrijk vzw, *Terug naar de Sixties*, Lannoo, Tielt, 2012, 198 blz., 24,99 euro, ISBN 978 90 209 9894 8.

BOEK GESCHIEDENIS Veranderingen Idesbald Goddeeris

Vele jaren was Louis Vos een van de toonaangevende proffen geschiedenis aan de KU Leuven, met vooral aandacht voor de geschiedenis van het Vlaams-nationalisme, voor de universiteit in Leuven en

haar studenten en voor het katholieke middenveld. Als een soort alternatief *liber amicorum* gaan collega's van Vos naar aanleiding van zijn emeritaat met elkaar in gesprek over de veranderingen in de wereld van de universiteit en de geschiedschrijving. Ze vertegenwoordigen vier generaties. Opmerkelijke namen zijn N-VA-voorzitter Bart De Wever, gewezen universiteitsrector André Oosterlinck, schrijfster Brigitte Raskin en rustend professor Lode Wils.

Alhoewel het relaas geen echte dialoog is, geeft het de lezer toch een goed beeld van de internationalisering van de academische wereld en de ontzuiling van de samenleving. De relatie tussen historicus en samenleving was ook een onderwerp dat Louis Vos zeer ter harte ging. „Geschiedenis mag geen wiegelielid zijn dat de hedendaagse maatschappij in slaapt

zingt”, zegt Pieter Lagrou. Vreemd genoeg worden vandaag de beste geschiedenisboeken geschreven door journalisten en niet door professionele historici. De tijden veranderen. (EDS)

Idesbald Goddeeris (redactie), *Revoluties onder historici*, Lannoo, Tielt, 2012, 19,99 euro, 183 blz., ISBN 978 90 209 7911 4.

BOEK BIJBEL Het vreemdste boek Elaine Pagels

Openbaring, het laatste boek van de Bijbel, blijft een mysterieuze en ontoegankelijke tekst. Het is een geheel van vaak geweldadige visioenen en van een strijd tussen twee werelden. De auteur noemt zich Johannes. Aan de ene kant staan God en Jezus Messias, aan de andere kant de wereld en het kwaad. Het laatste oordeel wordt uitgesteld, maar uiteindelijk daalt het hemelse Jeruzalem neer. Zo eindigt de Bijbel dus vol hoop.

Elaine Pagels, hoogleraar religiestudies aan de universiteit van Princeton en kenner van de christelijke oudheid, levert een nieuwe kijk op dat oude geschrift. Vreemd

genoeg stond haar boek wekenlang in de bestsellerlijst van *The New York Times*.

Pagels stipt aan dat er onwaarschijnlijk lang getwijfeld is om Openbaring op te nemen in de canon van de Bijbel. In zijn paasbrief uit het jaar 367 noemde kerkvader Athanasius alle boeken van het huidige Nieuwe Testament, zonder enig onderscheid. Met uitzondering van Openbaring kregen de boeken al snel algemene erkenning. De discussies over Openbaring duurden nog enkele eeuwen, tot de canoniciteit ervan onder invloed van Kerk in het Westen langzaam werd erkend. Waarom?

Volgens Pagels (en anderen) omdat de reeks visioenen eigenlijk een anti-Romeins geschrift is, dat ontstond in een gemeenschap van joodse christenen in Klein-Azië voor wie Jezus de koning van Israël bleef. De vestiging van het hemelse Jeruzalem is eigenlijk de uiteindelijke triomf van het door Rome verslagen Israël.

Pagels: „Johannes verzette zich niet alleen tegen Romes politieke en militaire macht, maar ook tegen zijn culturele invloed. Net als alle mensen die in een cultuur wonen die ze als vreemd en slecht beschouwen, wist Johannes dat het onmogelijk was om geen contact te hebben met buitenstaanders.” De

gelovigen moesten dus beducht zijn voor een verontreinigende invloed van buitenaf.

Na de instelling van het christendom als erkende religie en zelfs als staatsgodsdienst wordt het boek Openbaring anders gelezen. Waar voorheen het onderscheid tussen verlost en verdoemde gebeurde op basis van hun daden, staat nu de vraag centraal of iemand de orthodoxe geloofsopvattingen aanvaardt. De inhoud werd opnieuw geïnterpreteerd en gebruikt om een identiteit te scheppen tegen heidenen, kettters, Joden, enzovoorts.

Een ding is zeker: Openbaring sluit de openbaring van de Bijbel af. Maar ook dat heeft eeuwen geduurd. (EDS)

Elaine Pagels, *Het vreemdste Bijbelboek. Visioenen, voorspellingen en politiek in Openbaring*, Ten Have, Amsterdam, 2012, 198 blz., 19,95 euro, ISBN 978 90 2590 133 2.